

EEN KREET UIT DE COULISSEN

Door Victor A.C. Remouchamps. Luitenant-kolonel der Artillerie (b.d.)

Politiek en militair analist

Maart 2018.

Inleiding

Het artikel *“Uit de As Herrezen”* schetste een positiever beeld van de Oekraïense Krijgsmacht dan een aantal jaren geleden. Nog steeds is de geïnstitutionaliseerde corruptie de belangrijkste hindernis die het doorstoten van de Oekraïne naar het niveau van een transparante democratie blokkeert en de mogelijkheden beperkt om de krijgsmacht tot volle ontplooiing te laten komen. Na de Maidan-revolutie leefde even de hoop dat die corruptie eindelijk zou worden aangepakt, maar die hoop doofde net zo snel en krachtig als ze door de Maidan-storm was opgelaaid. Het gevolg is dat buitenlandse investeerders huiverig blijven om geld in Oekraïne te steken en buitenlandse militaire hulp beperkt is gebleven tot de steun uit Amerikaanse en Canadese hoek. *Hoe nu verder?* is een vraag die vaak in het buitenland gesteld wordt, doch een antwoord uit Kiev blijft voorshands uit. Hoe nu verder en hoeveel tijd wordt Kiev door de boze buurman gegund om de beren die zich verschuilen achter de bomen, op te sporen en uit de weg te ruimen? Kiev zal eerst moeten aantonen dat het serieus werk maakt met de bestrijding van de wurgende corruptie.

De tot nu toe genomen maatregelen om de corruptie te bestrijden hebben slechts een cosmetisch karakter. Bovendien zal President Poroshenko Europa en de NATO moeten overtuigen van een blijvende oriëntering in westelijke richting.

Van hang naar het Verleden naar blik op de Toekomst

Hoewel de status van de Oekraïense krijgsmacht in een aantal artikelen¹ reeds aan de orde is gekomen, blijft het gewenst die status doorlopend aan te kaarten om de omvang van de problematiek en de effecten op de regionale en lokale politieke toestand, helder in kaart te brengen. Op die manier moet voorkomen worden dat het Westen denkt dat de politieke transformatie naar wens zou verlopen.

In 2014 beschreef de toenmalige Chef van de Generale Staf (GS) de deplorabele toestand van de Oekraïense krijgsmacht als volgt:

“an army literally in ruins, Russian generals at the head of [Ukraine’s] armed forces and security agencies, total demoralization [in the armed forces]”.

Dat die tekst geen overtrokken beschrijving van de werkelijkheid was, bevestigden Oekraïense troepen op de Krim. Na de Russische inval en annexatie van de Krim, gaf 70% zich over en verbond zijn loyaliteit aan Moskou. Oorzaken te over: opperofficieren opgeleid en gevormd binnen het Sovjetsysteem en georiënteerd op Moskou; oud en beperkt inzetbaar materieel; uitgekilde defensiebudgetten en militair-operationele ‘experts’ die bleven hangen in WO II en Koude Oorlog denken en doen.

MINSK I gaf Kiev in 2014 tijd en ruimte om de stijging van de gevechtswaarde van de Oekraïense krijgsmacht in gang te zetten. Een 18-maanden dienstplicht werd ingesteld, alsmede een in drie stappen verdeelde gedeeltelijke mobilisatie gevolgd door een tweede

‘drie stappen’ mobilisatie in 2015. Op die manier kon Kiev een volume van 100.000 mannen en vrouwen op de been brengen. Ondanks de gevechtshandelingen in het oosten van de Oekraïne en de Russische dreiging vanuit de Krim werd de reorganisatie doorgezet: professionaliseren, oprichting nieuwe eenheden, opwaarderen van de gevechtskracht van bestaande eenheden, reorganiseren van de topleiding in de trant van de NAVO J-structuur. Alles met het doel om in 2020 te kunnen voldoen aan certificatie- en validatienormen van de NAVO.²

Hoewel de breuk met het Sovjetverleden eindelijk was begonnen, verstomden de kritische geluiden uit de boezem van diezelfde krijgsmacht niet. Vooral het gegeven dat de stap naar de toekomst gestuurd werd door opperofficieren die zelf de erosie van de Oekraïense gevechtskracht hadden veroorzaakt, werd met stijgende irritatie gevolgd. In 2017 bracht Oleksandr Danylyuk, een van de scherpste criticasters, zijn zorgen als volgt onder woorden: *“There is not a chance of the 2020 deadline being met... Both the Ukrainian side and our Western partners still lack a holistic vision of both the reform effort itself and (as a logical consequence) its implementation”*.

In het verloop van de reorganisatie-inspanningen bleken herhaaldelijk het gebrek aan visie aan de top, de grote operationele verschillen en morele afstand tussen de Kiev-opperofficieren en de frontlijn militairen, hinderlijke vertragingen te veroorzaken. Het werd uiteindelijk helder dat de transformatie aan de top in een versneld tempo moest gebeuren om de gewenste omslag in denken en doen te bereiken en de reorganisatie de nodige ‘*schwung*’ en voortgang te geven. De selectie van officieren die dat moderne bevelssegment gaan vullen, moet niet gebeuren door de oude officiersklik, maar door een door NAVO gestuurde selectie-instantie.

Een ander bijna onoplosbaar knelpunt bleek het gebrek aan overzicht, transparantie van het aanschafproces van militaire hoofdtrustingstukken, wapensystemen en voorraden te zijn. Het door de staat beheerde en gestuurde *Ukroboronprom* bezat de facto het monopolie over de defensie-industrie in Oekraïne. Daardoor kon de corruptie ongehinderd blijvend om zich heen grijpen en defensie gebruikt worden voor decennialange onbeschofte zelfverrijking van een kleine klik oligarchen.

Gelet op de beschreven problematiek binnen en rond de Oekraïense krijgsmacht is het niet verrassend dat buitenlandse investeerders harde voorwaarden stellen aan hun steun aan het gevechtsapparaat van Kiev. Het gevolg is dat de blik gericht op de toekomst nog niet gematerialiseerd is in een tastbare gevechtskrachtverbetering en een hogere afschrikingswaarde van de Oekraïense krijgsmacht.

Impulsen uit Washington

De vrees dat de Trump-regering zich schappelijker zou opstellen t.o.v. Moskou en de westerse sancties zou verzachten, is niet terecht gebleken. Het tegenovergestelde is waar. Een aantal ontwikkelingen ligt daaraan ten grondslag. Ten eerste: de bevestigde inmenging van Russische functionarissen, ondersteund door de trollenfabriek in Sint Petersburg, in verschillende Amerikaanse democratische processen om de scheuren in het Amerikaanse politieke landschap te verdiepen en te verbreden. Die inmenging heeft de opstelling van de Trump-regering verhard en geleid tot een verscherping van het Amerikaanse sanctiebeleid.

Ten tweede: de hijgerige Russische digitale inspanningen en de veronderstelde zenuwgasaanslag op een voormalige Russische dubbelspion in Londen, hebben geleid tot een verharding van het Amerikaanse buitenlandse beleid. Door het binnenhalen van John Bolton als *National Security Advisor* en Mike Pompeo op Buitenlandse Zaken, aangevuld met resp. versterkt door Nikki Haley bij de VN en James Mattis op Defensie, zullen realiteit en pragmatisme op het gebied van Buitenlands en Defensiebeleid weer de sturende vectoren zijn. Dat is weliswaar slecht nieuws voor de landen die nog steeds het idee hebben dat de geest van Obama in het Witte Huis resideert, maar goed nieuws voor de beleidsbepalers in Kiev.

Een vertegenwoordiging van het Congres³ heeft bij Trump aangedrongen de toelevering van hoofdtrustingstukken en wapensystemen te versnellen en uit te breiden om de gevechtswaarde van de Oekraïense krijgsmacht sneller op een hoger peil te brengen. Alleen dan bestaat de kans dat die krijgsmacht op een goede dag in de nabije toekomst kan beantwoorden aan NAVO-eisen voor certificatie en validatie. Op korte termijn moet volgens die vertegenwoordigers de instroming van defensieve wapensystemen, inlichtingendata, trainingsmiddelen, operationele kennis en ervaring de gevechtskracht opstuwten. Op die manier moet Poetin duidelijk gemaakt worden dat Washington bereid en in staat is om de politieke en militaire situatie aan de grenzen van de Russische Federatie naar eigen inzicht te verscherpen. Poetin moet ervan overtuigd worden dat het tijd is om zich toegankelijk op te stellen en alleen een dialoog de gespannen en oorlogsachtige atmosfeer aan de oostelijke en zuidelijke grenzen van Oekraïne, kan verzachten.

Bolton heeft zich daarover krachtig uitgelaten:

"I think in order to focus Putin's thinking; we need to do things that cause him pain as well".

Het gegeven dat Anders Fogh Rasmussen,⁴ de huidige Secretaris-Generaal van de NAVO, die Boltons mening onderschrijft, versterkt de Amerikaanse NSA in zijn visie over de manier waarop de VS tegen Poetin moet optreden. Rasmussen liet onlangs weten:

"dat Poetin alleen ontzag heeft voor een politiek van "sterkte" en bevestigt de kompasrichting van de aangepaste Amerikaanse opstelling jegens Poetin c.s. Vanzelfsprekend worden dergelijke uitspraken in Moskou, maar ook in Brussel bij de EU, met de nodige scepsis ontvangen. Aleksey Pushkov, een lid van de Doema, kwalificeerde Bolton als een fervente supporter van de oorlog in Irak en omschreef Bolton als een 'Jihadist die de wettige regering van president Bashar al-Assad omver wil werpen. '

Volgens Pushkov is Bolton de ideoloog van een *nieuwe Koude Oorlog* en een *overtuigd tegenstander van Rusland*. Overigens ligt niemand in de Trump-regering wakker van zulke uitspraken en wordt het plan gevolgd dat door het genoemde viertal zal worden uitgetekend.

De reactie van het Westen op de veronderstelde Russische aanslag op een voormalige Russische dubbelspion, was in ieder geval een stuk kordater dan tijdens de Obama-periode. Die optische kordaatheid was een nieuw signaal dat de verhoudingen tussen West en Oost een andere fase is ingegaan. Het uitzwaaien van een groot aantal diplomaten betekent een stevig signaal aan Moskou, dat Europa en Amerika niet accepteren dat Moskou moordaanslagen pleegt op het grondgebied van één van de lidstaten van de EU en NAVO.⁵ Inmiddels hebben veertien Europese landen - aangevuld door de Verenigde Staten, Oekraïne, Australië, Canada en de NATO honderdnegevenveertig Russische diplomaten⁶ uitgewezen. De verklaring van het Witte Huis liet aan duidelijkheid niets te wensen over

“The United States stands firmly with the United Kingdom in condemning Russia's outrageous action. The president is always considering options to hold Russia accountable in response to its malign activities”. Een van die opties is het zenden van militair materieel en militaire adviseurs naar brandhaarden aan de grenzen van Oekraïne.

Onevenwichtige gevechtskrachtverhouding

“The purpose of providing defensive weapons is to help Ukraine deter the Russians from carrying out further attacks, and to increase the pressure on Russia to negotiate seriously on implementing the Minsk agreements,” aldus Alexander Vershbow, een lid van de Task Force en voormalig plaatsvervangend Secretaris-Generaal van de NAVO.

De operationele ontwikkelingen in het grensgebied van de Baltische Staten rond ZAPAD 2017, hebben vooral in de USA de ogen geopend. Vooral het gegeven dat het Kremlin in staat is om *readiness* en *closure rate* normen in tijd naar beneden te brengen en in

afstand te verlengen, heeft heel wat gekrabbel achter westerse oren veroorzaakt. De operationele toestand in het gebied van het Militaire District Zuid (MDS) baart zorgen. MDS is o.m. verantwoordelijk voor de huidige en toekomstige operaties van Russische reguliere troepen in het bezette oosten van Oekraïne.⁷ Tijdens en na ZAPAD 2017 is de gevechtskracht, verborgen voor kritische westerse ogen, opgevoerd en was o.m. opgebouwd uit:

- 1ste Garde Tankleger (de vermoedelijke *Follow-on-Forces* nadat de Belarussische en Russische eenheden uit het bruggenhoofd van de Donbas zijn uitgebroken en hun opmars in westelijke richting hebben ingezet);
- Het 8ste Leger, 40ste Leger en het 2de Leger;
- Een aantal zelfstandige divisies zoals 3de en 10de Pantserinfanteriedivisie;
- Bovendien is de gevechtskracht op de Krim versterkt en zit op het niveau van twee NAVO legerkorpsen;
- Hoofdkwartieren en het gros van de logistieke capaciteit, aangevuld met eenheden uit andere Militaire Districten, zijn verplaatst naar de omgeving van Rostov aan de Don.

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de gevechtskrachtverhoudingen sterk in het nadeel van Kiev zijn, waarbij van pariteit bij de drie operationele componenten absoluut geen sprake is: in de lucht (200 versus 1400), op het water (25 versus the 200 schepen van de Russische Zwarte Zee Vloot) en op het land (1.100 versus 2.550 MBT's). Die gewenste pariteit kan Kiev - gezien de huidige economische ontwikkelingen - zonder buitenlandse steun op korte termijn niet realiseren. Zelfs mét die steun zal het een groot probleem blijven.

projectielen.⁹ Teneinde de effectiviteit van Russische artillerie deels te neutraliseren, moeten grote aantallen artillerie- en mortier-opsporingsradars instromen om de door de oorlog opgedrongen 400 kilometer lange demarcatielijn in het oosten adequaat te kunnen beschermen.

Om verrassend vijandelijk optreden in de grensgebieden te voorkomen en - bij eigen offensief optreden - als oog en oor in front en op de flanken te kunnen opereren, moet de grondcomponent het beschikbare volume aan verkenningmiddelen opschroeven: moderne *Bradley Fighting Vehicles* (een paar dozijn zijn al geleverd), *LCATV's (Light Combat All Terrain Vehicles*, zoals het product van de Amerikaanse firma Oshkosh) en *MRAP's (Mine Resistant Ambush Protected)* beantwoorden aan die wens. Om de waarnemingsarm van de grondcomponent te verlengen is een combinatie met onbemande vliegtuigjes/drones - UGV en UAV - een welkome aanvulling en kan zelfs een driedimensionale beschermingsparaplu in elkaar geschroefd worden.

Bradley

Mine Resisted Ambush Protected Vehicle

Light Combat All Terrain Vehicle

Er blijken bovendien nog “experts” te bestaan, die denken dat de gevechtskracht van luchtplatformen het gebrek aan gevechtskracht op de grond kan ‘compenseren’. Bosnië 1992-1995 en Kosovo 1999 hebben bevestigd dat het een vorm van wensdenken is.

Wel kunnen massale en doelgerichte acties van effectieve luchtplatformen de gevechtskrachtverhoudingen op de grond plaatselijk en tijdelijk in gunstige zin beïnvloeden. Een definitieve operationele winst is daarmee niet haalbaar. Gelet op het gebrek aan pariteit zal het ook bij de luchtcomponent beperkt moet blijven tot een versterking van de defensieve arm zoals met *manportable* luchtverdedigingswapens zoals de *Stinger*¹⁰ en een aanzienlijke verbetering van de *software* van de Oekraïense S300 en S400 *Air Defense* systemen.

Het versterken van de maritieme component is, gelet op de te huidige gevechtskrachtverhouding (25 tegenover 200 schepen in de Zwarte Zee), de giga investeringen die daarmee gepaard gaan en de bijdrage aan het behoud van de Oekraïense soevereiniteit, een niet te bereiken strategisch doel. Wellicht zal ook hier de prioriteit moeten liggen op de defensieve capaciteit in termen van kustverdedigingsmiddelen gekoppeld aan UAV/bewapende drones en drones voorzien van waarnemingsmiddelen.

Focus

Het is te hopen dat de poolwind die vanuit het Witte Huis blaast, sterk en koud genoeg is om de Russische Vos in het Kremlin in zijn warme hol terug te dringen en op andere gedachten te brengen. Kiev en het Westen hebben meer tijd nodig om de gevechtswaarde van zijn

krijgsmacht te kunnen verhogen. Het betekent dat Kiev de nog steeds bestaande knelpunten in sneltreinvaart moet wegpoetsen en zich moet richten op verbeteringen die de politieke en militaire leiding in eigen beheer kunnen doen en bereiken. Voorshands blijft de geïstitutionaliseerde corruptie het grote struikelblok en, zolang die niet is uitgebannen, blijft een gewenste samenwerking met Europese en Amerikaanse defensie-industrieën een niet te realiseren doel.

De Kiev ondersteunende landen moeten eindelijk begrijpen dat de verhoging van de gevechtswaarde en afschrikkingskracht van de Oekraïense krijgsmacht ook in hun voordeel is. Daarom zullen barrières op korte termijn geslecht moeten worden en toegezegde operationele, personele en financiële steun daadwerkelijk gegeven moeten worden. Kiev kan het niet alleen en dus zullen anderen de zwakke plekken van de politieke en militaire wereld in het gebied tussen Dnestr en Dnjepr moeten compenseren. Slaagt het Westen daarin, dan kan Oekraïne de plaats van een onbetrouwbare lidstaat als Turkije innemen en op termijn als buffer gaan functioneren voor een Russische greep naar de Balkan en Midden-Europese staten. Gebeurt dat niet op de korte termijn, dan zal het onderstaande operationele beeld werkelijkheid kunnen worden.

¹ Artikelen “Corruptie versus Gevechtswaarde”, “Oekraïne moet opnieuw de Noodklok luiden”, Diverse ZAPAD 2017 artikelen.

² Eisen waaraan het gros van de NAVO-lidstaten nog steeds niet kunnen voldoen.

³ De commissie werd deels uit eigen belang gesteund door de “National Security Task Force of the Friends of Ukraine” die bestond uit een selectie van voormalige defensiespecialisten, ambassadeurs en veiligheidsexperts. Onder hen, de voormalige commandanten van SACEUR; Generaal Philip Breedlove en generaal Wesley Clark, en voorts de voormalig secretaris-generaal van de NAVO Anders Fogh Rasmussen, Phillip Karber van de *Potomac Foundation*, Stephen Blank van de *American Foreign Policy Council*, Glen Howard van de *Jamestown Foundation*, Robert A. McConnell van *McConnell & Associates*, Nadia K. McConnell van de *US-Ukraine Foundation*, Ian Brzezinski, *Former Deputy Assistant Secretary of Defense for Europe and NATO Policy*, Michael Carpenter, *Former Deputy Assistant Secretary of Defense*, Donald Jensen van de *Johns Hopkins SAIS*, and Herman Pirchne van de *American Foreign Policy Council*.

-
- ⁴ Secretaris-Generaal van de NAVO van 1 augustus 2009 - 1 oktober 2014.
- ⁵ Verwezen wordt naar de moordpoging op de in Groot Brittannië wonende ex-Russische kolonel van de Militaire Inlichtingendienst, Sergeij Skripal, en zijn dochter Julia.
- ⁶ NAVO: 10, VK: 23, USA: 60, (plus het sluiten van de diplomatieke vestiging in Seattle) Kroatië: 1, Tsjechië: 3, Nederland: 2, Denemarken: 2, Estland: 1, Finland: 1, Frankrijk: 4, Duitsland: 4, Hongarije: 1, Italië: 2, Letland: 2 (waarvan 1 burger), Litouwen: 3, Polen: 4, Roemenië: 1, Spanje: 2, Zweden: 1, Albanië: 2, Australië: 2, Canada: 4, Noorwegen: 1, Oekraïne: 13, NATO: 10. Nederland : 2, Denemarken: 2, *dubbel* Roemenië: 1, Macedonië: 1, Ierland: 1.
- ⁷ ZAPAD 2017 - deel 1 (*Effects on Europa's Security Status*); ZAPAD 2017 - deel 2 (*Alternative Migrant Routes*); ZAPAD 2017 (*Assessments, Predictions and Findings*); ZAPAD, *The Aftermath*.
- ⁸ Een voorbeeld daarvan is Admiraal Berezovsky die in 2014, toen de Russen Sebastopol aanvielen, de gehele Oekraïense Zwarte Zee vloot zonder een schot overdroeg aan de Russische commandant van de Zwarte Zee vloot en zich solidair verklaarde met en overliep naar de Russen.
- ⁹ De granaat heeft een bereik van 27,5 km, is voorzien van twee door parachute gedragen sub-munities met een (millimeter)radar waarmee tanks gedetecteerd en geïdentificeerd kunnen worden. Een explosief gevormd kinetisch 'projectiel' schakelt ze vervolgens van bovenaf uit, waar de pantsering het dunst is.
- ¹⁰ Tijdens de oorlog tussen Rusland en Afghanistan hebben van de ruim 300 afgevuurde raketten meer dan 290 hun doel getroffen.